שם דל"ק אתי' כר' פדא ול"צ פליג על ר"פ לנכי מיחא לי' לפסוק כלישנא קמא ואסבר
דמש"ה הולך הרמב"ם לפרש הא דלשנים די ברביעית אחד הוא דוקא במים שניים
מפני דבראשונים הלא קם קושית הרשב"א איך יהיה די לשני בפחות מרביעית ומה
שהוא בקטות א' לא מהני לפי שיטתו דפוסק כל"ק וכת"ק דאפילו במעלות דרבנן לא
מהני לשנן וא"א דלא ללה הרשב"א לתרץ דמיירי שנטלו שניהם בב"א ממש והולך
הרביעית על כל א"א דא"כ איך איתא בגמ' דתולין אשיעורא לא קפדינן דתנן
מי רביעית נותנין לאחד וכן לשנים ואמרי לא כיון שא"ה דאתי משירי טהרה ואם מיירי
בנוטלין בב"א הלא הוא רביעית שלם ואמאי קרי לי' משירי טהרה א"ו דמיירי בלמפס
כמ"ש בשו"ע והולך הרשב"א לתרץ משום קטות א' : (לא) וכפשטא דגמ' הנ"ל דאתו
משירי טהרה משמע דטפל השני אחר הראשון משירי המים שנשאר בכלי : (לב) כמ"ש
בתוספתא שנים שנטלו שתי ידיהן זו משמינית וזו משמינית אע"פ שחוזרין ומערבין
בקטות ידיהן טמאות שמתחלה לא נטלו מרביעית ומפרש הר"ש שני כלים שאין בכ"א
מים כי אם שמינית דהיינו רביעית בין שניהם ואלו השנים לא נטל כ"א אלא ידו א'
ובב"א שפכו משני הכלים על שתיהן שקטות מתערב אפ"ה ידיהן פסולות והה"ד לאדם
א' משני כלים שאין בכ"א מים רביעית דלענין רביעית אדם א' וב' שוין כמ"ש
בברייתא דתולין מי רביעית נוטלין לידים לא' ואפי' לשנים : (לג) שם ושם בתוספתא
הנ"ל ובר"ש הנ"ל דהשב"א ידיו של שנים מדות כב' אנשים כילד שנים שנטלו לשתי
ידיהן מי רביעית לא יחזור השני ויטול ידיו משירי רביעית והיינו משום דהוי כב'
אנשים דבעינן מהני לא כמ"ש בסי"ג :

סימן קסא (א) מתניתין דמקואות פ"ט אלו חוצצין באדם כו' והרטי' שעליו ובלק
שתחת הציפורן והמלמולין וטיט היון וטיט היוצרים · ומתניתין ד' שם
אלו שאין חוצצין כו' וטיט שתחת הציפורן והא שתחת הצפורן האמור במשנה היינו
שכנגד הבשר דוקא וכמ"ש בתוספתא ובביאור הר"ש שם משנה ד' טיט שתחת הציפורן
שלא כנגד הבשר וטיט ובלק שתחת הצפורן אפי' כנגד הבשר הרי אלו חוצצין הרי הא
דאיתא במתניתין לחלק בין בלק לטיט שתחת הציפורן הוא כנגד הבשר דוקא :
(ג) תוס' חולין ק"ז ב' ז"ל וצריך ליזהר בשעת נטילה מטיט ובלק שתחת הציפורן
דחוצצין בטבילה וכ"ד שחוצץ בטבילה צריך כ"כ ליזהר בנטילה לאכילה אבל במיעוט
שאינו מקפיד אין לחוש דבטבילה נמי אינו חוצץ כמ"ש פ"ק דעירובין ד' ב' :
(ד) דבדידי' תליא כמו שמצינו חולק בין אשה לאיש בבית הסתרים דאין חוצצין באיש
וחוצצין באשה ודוקא באשה שהיא כמ"ש בתוספתא ובזבחי' ל"ח ב' אמר רבא פשיטא לי הס
על בגדו חוצץ ואם טבח הוא אינו חוצץ · ובר"ש בשם תוספתא קרי עני שמקפיד ושל
בעה"ב אף בסתם חוצץ קרי עני סתם וקרי בעה"ב שאינו מקפיד אינו חוצץ :
(ה) ר' יוחנן בן יוסף אומר צפורן שהרבה רובה ה"ז אינה חוצצת כל המוללים בכלי
חוצצין בנדה וכבר בשעת טבילה ובחולין אין חוצצין והיינו דחולין ק"ז ב' דאיתא
כ"ד החוצץ בטבילת גוף חוצץ בנט"י להחולין היינו בחולין שנעשו עפה"ק אבל השס"ת
הקשה על ס"מ דהלא כל הפרק דחולין פ' כה"ב מיירי בחולין גרידא לכן מפרש
דהתוספתא מיירי לנגיעה בזה אינו חוצץ אבל הא דחולין מיירי לאכילה וחוצץ אך
דהקשה הלא ידים אין פוסלין לחולין בנגיעה דאין שם שסה ג' בחולין ע"ז כ'
דהתוספתא מיירי בחולין שנעשו עפ"ט העושה שלישי או בידים התלה כגון הכהים ידיו
לבית המטנע כמ"ש בחולין ל"ג ב' ופוסל בנגיעה וצריך נטילה בזה אין חוצץ אבל
לאכילה דבגזירה משום ס"ת חוצץ כמו לטבילת הגוף : (ו) פס"ת הפנת ק"ב ב' הדם
והדיו והדבש והחלב יבשין חוצצין לחין אין חוצצין וע"ז מבית המחבר דלבע שיש בו
ממשות נ"כ דומה לדם ודיו הנ"ל : (ח) הא לא"ה אם מקפיד או בסתם חוצץ כמ"ש
בפ"ט דמקואות מ"ב הנ"ל ס"ק ה' : (ט) וז"ה והגו קלא לסקל שהוא רפוי כמ"ש
בתוספתא ומ"ש ואפילו שהוא רפוי כנגד שהתוספתא הוא מטעם דמסיים הרמ"א אבל יש
להחמיר כי אין בקיאין איזה מקרי רפוי : (יא) ערש"י בחולין ק"ו ב' ת"ר נט"י לחולין
עד הפרק לתרומה עד הפרק לקדוש יו"ר מכיור עד הפרק ופרש"י לחולין עד הפרק
השני שבאמצע אצבעות לתרומה עד"פ השלישי והוא גב היד לקו"ר עד הפרק עד חבור
היד עם הזרוע אמר רב עד כאן לחולין ע"כ לתרומה [פרש"י מראה הי' באצבע כפי
שאמר למעלה] ושמואל אמר ע"כ לחולין ולתרומה לחומרא [היינו עד הפרק השלישי
לגב היד] ור' ששת אמר ע"כ בין לחולין ולתרומה לקולא [עד הפרק השני] אמר בר
הדי' הוי קאימנא קמי' דר"א ואמר ע"כ כו' לחומרא כשמואל ולא תימא משום דכהן
הוי דהא ר' ישעי' בר בדי' דריב"ל לוי הוי ואמר ע"כ כו' לחומרא נמלא לפי פרש"י
כיון דהלכה כשמואל כמסקנת הגמ' הוי בין לחולין בין לתרומה עד פרק השלישי
לגב היד · אבל בתוס' שם איתא בשם ר"ח דמ"ש עד הפרק לחולין היינו פרק ג' עד
גב היד ופרק דתרומה היינו עד חבור היד עם הזרוע וא"כ לפי הלכה כשמואל הוי
גם לחולין עד הזרוע אבל התוס' מדחה זאת דא"כ הוי עד הפרק דקו"ר עד השליל
באמצעית היד וכלא בערכין י"ט פריך הגמ' ויד עד השליל ורמינהו קו"ר במקדש
עד הפרק ומשני דאורייתא עד הפרק בנדרים הלך · אחר לשון ב"א הרי דעד הפרק
דקו"ר לא הוי עד השליל אלא עד הקנה וממילא דתרומה עד גב היד והלכה
כשמואל הוי בחולין נ"כ עד גב היד וכן הסכו התוס' במנחות ל"ז א' ד"ה קיבורת
כו' אבל הרי"ף מפרש נ"כ כר"ח דפרק דחולין הוא גב היד ופרק דתרומה הוא עד
הקנה רק דמפרש פרק דקו"ר נ"כ עד הקנה וכמ"ש הר"ן שם דגורס בחולין עד הפקק
ובתרומה וקו"ר עד הפרק ולר"ש דלקולא הוי בין לחולין בין לתרומה עד גב היד
וגורס בשניהם עד הפקק ולשמואל דהלכה כוותי' הוי בין דחולין בין דתרומה בין
דקו"ר הכל עד חבור היד עם הזרוע וגורס בכולם עד הפרק וזהו סברת הראשונה
דהמחבר כאן כהרי"ף והר"ח הנ"ל · וא"א לפרש לכ"ע עד הפרק דחולין שיהיה בפרק
הראשון המחובר לאמצעית האצבע דזה דבר מתמה ועוד דזה ליתא בגודל דהלא בגודל
אין שם רק פרק א' באמצע האצבע ופרק השני בחבור האצבע לגב היד א"כ בפרק
השני דתרומה הלא אם בגודל הוא עד גב היד ובאמצע האצבעות בפרק השני הוא
באמצע האצבעות ולא יהיה שוה הסימן בכל האצבעות משא"כ לפרש"י ניחא דפרק
לחולין הוא עד ראש · פרק האצבע המחובר ליד ופרק דתרומה הוא עד סוף פרק
האצבע המחובר ליד וסימן א' לכולם · ולשיטת הרמב"ן הוא להיפך דפרק דחולין הוא
עד גב היד ופרק התרומה עד ראש קשר האצבע הסמוך ליד וחמור דחולין מתרומה
כמו שמצינו במפה דהתירו לאוכלי תרומה ולא התירו לאוכלי חולין וזהו לרב ולרב ששת
דלקולא הוי גם דחולין עד ראש פרק האצבע המחובר ליד ולשמואל דלחומרא הוי גם
דתרומה וחולין הכל עד גב היד [וא"ש לדידי' מ"ש אח"כ הוי אמינא כו' ולא תימא
משום דכהן הוי דהוי החמיר בתרומה כמו בחולין דהלא ריב"ל דלוי הוי אפ"ה תני
לחומרא להחמיר בתרומה כמו בחולין עד גב היד] אך לדינא אין נ"מ בין שיטת הרמב"ן
והריטב"א לפרש"י ותוס' הנ"ל דהלא לפי הלכה כשמואל לחומרא הוי בין בחולין בין
בתרומה עד גב היד לפרש"י והרמב"ן והריטב"א הנ"ל וגירסת הספרים בפר"ח וברי"ף
דאיתא ת"ר קדוש ידים ורגלים עד הפרק בחולין עד הפקק לתרומה עד הפרק כו'
מזה סיוע להרמב"ן והריטב"א דלפירושם אתי כסדר קו"ר עד הפרק הוא עד הקנה
חולין עד הפקק היינו עד גב היד תרומה עד הפרק היינו באמצעית האצבעות אבל
לפרש"י והתוס' צ"ל קו"ר אח"כ תרומה אח"כ חולין או להיפך חולין תרומה קו"ר
אז יהי' כסדר · וכן י"ל דברי הרי"ף דלא כפי' הר"ן דמפרש להרי"ף הוי הפרק דתרומה
וקו"ר במקום א' עד הקנה וא"כ לפי הלכה כשמואל לחומרא הוי בין בחולין ותרומה
וקו"ר הכל עד הקנה אלא י"ל דמפרש הרי"ף כהרמב"ן ופרק דקו"ר הוא עד הקנה
ופקק דחולין הוא עד גב היד ופרק דתרומה הוא אמצע האצבעות ולפי הלכה כשמואל
לחומרא הוי בין דחולין בין דתרומה עד גב היד וזהו ס"א דהשו"ע כאן דבחולין
עד גב היד [ולענ"ד א"א לומר כן בכוונת הרי"ף והסברא כפי' הר"ן דאם כפי מ"ש
רבינו הי' צ"ל ברי"ף ואסיקנא בין לחולין בין לתרומה עד הפקק דהלא לגירסת הרי"ף
קרוי עד גב היד פקק ומדקאמר בין לחולין בין לתרומה עד הפרק לחומרא ש"מ כפי'
הר"ן דפרק דקו"ר הוא עד הקנה וכן הפרק דתרומה וע"ז כ' הרי"ף ואסיקנא עד
הפרק בין לחולין בין לתרומה דהלכה לחומרא אף בחולין שיהיה הכל עד הפרק
דקו"ר ותרומה שהוא עד הקנה כדעת המחבר בדעה הראשונה וכמו כן י"ל דס"ל
כהרמב"ן דפרק דתרומה הוא אמצע האצבעות וחולין עד הפקק היינו גב היד וקו"ר
עד הקנה וע"ז כ' הרי"ף ואסיקנא בין דחולין בין דתרומה עד הפרק היינו פרק דקו"ר
עד הקנה אך דא"כ הו"ל להרי"ף ואסיקנא עד הפרק דקו"ר בין לחולין בין לתרומה
כיון דבתחלה עד הפרק דתרומה הוא באמצע האצבעות לכן הסברא כפי' הר"ן] אבל
הרשב"א השיג על הרמב"ן דס"ל דחולין חמור בשעור מתרומה כפי הברייתא דזה
א"א דליכא בגמרא כו' ומה שהביא ראיה ממפה דהתירו לתרומה ולא לחולין מזה אין
ראיה דשם הטעם דכהנים זריזין כמ"ש בחולין שם אבל לא להחמיר בשעור נטילה
ומפרש הרשב"א מ"ש בירושלמי בתרומה עד הפרק היינו חבור היד לקנה כמו בקו"ר
ובחולין עד קשרי אצבעותיו היינו חבור האצבעות לגב היד וכן מפרש מ"ש בגמ'
דידן דמחוי רב ע"כ לתרומה ע"כ לחולין היינו נ"כ שהראה דלחולין עד גב היד
ולתרומה עד הקנה והחמיר יותר מברייתא דבברייתא איתא חולין עד הפרק היינו עד
קשור האצבעות באמצע ותרומה עד גב היד וקו"ר עד הקנה ורב הרחיק לחולין עד
גב היד ותרומה עד הקנה ושמואל אמר ע"כ לחולין ולתרומה לחומרא היינו שהחמיר
מברייתא עוד יותר מרב דאפילו לחולין נ"כ עד הקנה ונגד הברייתא החמיר בין
לחולין בין לתרומה וז"ש בין לחולין בין לתרומה וחומרא דשניהם החמיר נגד
הברייתא שיהיו שניהם עד הקנה ונגד רב החמיר בחולין לדמות לתרומה ולקו"ר דיהי'
הכל עד הקנה ור"ש דאמר בין לחולין בין לתרומה לקולא היינו שהקל בשניהם נגד
שמואל דלשמואל בין לחולין בין לתרומה עד הקנה ולר"ש בין לחולין בין לתרומה עד
גב היד ונגד רב הקל בתרומה דלרב עד הקנה ולר"ש עד גב היד אבל נגד הברייתא
לא הקל אדרבא החמיר בחולין דלברייתא בחולין עד אמצע קשרי האצבעות ולר"ש עד
גב היד ובזה מתורץ קושית התוס' בחולין שם דהקשו על ר"ש איך יוכל להקל יותר
מברייתא דבברייתא תרומה מרוחק בשעור מחולין והוא מקל לעשות תרומה כחולין
ותירצו דר"ש מפרש מ"ש בברייתא לחולין עד הפרק היינו פרק ראשון שבאצבע ולתרומה
עד הפרק היינו פרק שני שבאצבע וע"ז בא ר"ש להחמיר הדין לחולין בין לתרומה
הוא עד פרק ב' ובאמת זה דוחק כמו שהקשה הב"י דאיך אפשר לפרש הברייתא
בשעור מועט כ"כ ועוד דבגודל א"א לומר כן כאשר נתבאר למעלה אבל לפי מ"ש ניחא
דאדרבא ר"ש מחמיר מברייתא דלברייתא בחולין עד סוף פרק שני דהאצבעות ולתרומה
עד גב היד ולר"ש שניהם עד גב היד ולקולא הוא על שמואל אבל הלכה כשמואל
לחומרא דבחולין ובתרומה עד הקנה כמו קו"ר כדעה הראשונה דמחבר נמלא דלדעת
הרי"ף והרשב"א בין לחולין בין לתרומה עד הקנה [רק דרבינו רלה לפרש ברי"ף כסברת
שני' דהמחבר אבל כבר כתבתי בהגהה דלפי גי' הר"ן ברי"ף לחולין עד הפקק א"א
לפרש כן] ולרש"י והרמב"ן והתוס' הוי נט"י לחולין עד גב היד כס' שני' של המחבר :

סימן קסב (א) סוגיא דפ"י בסוטה ד' ב' א"ר"א בר"א אמר רב מים ראשונים צריך
להגביה את ידיו למעלה כו' ת"ר הנוטל ידיו צריך להגביה את ידיו
למעלה שמא ילאו מים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את"י ופרש"י כדתנן במס' ידים
שצריך ליתן המים על ידיו ב"פ הראשונים מטהרין את"י והשניים מטהרין את המים
שנטמאו בתחלה מחמת הידים דתנן התם הידים מטמאות ומטהרות עד הפרק כלומר
כו' נטל את הראשונים ואת השניים עד הפרק וחזרו ליד טהורים שהרי טהרו השניים
את הראשונים נטל את הראשונים חוץ לפרק ועל שניים לא הקפיד ליטול עד מקום
שילאו אלא עד הפרק כמספקם וחזרו הראשונים לידו טמאה שהרי נטמאו תחלה
מחמת הידים והשניים לא טהרו את היוצאים כו' הרי דס"ל דאין החשש רק שמא הלכו
המים הראשונים חוץ לפרק ולא השניים אבל בידוע שהלכו גם השניים חוץ לפרק
טהור דגם שם המים השניים שהולכים חוץ לפרק מהפרק מטהרים הראשונים והה"ד
דהאי חשש איכא נ"כ בפרק גופא אם נטל הראשונים יותר מהשניים יש חשש שיחזרו
מים הראשונים ויטמאו את היד רק דשם אין חשש דבודאי מדקדק ליטול כראוי השניים
כמו הראשונים משא"כ חוץ לפרק והר"ש הקשה ע"ז ממתניתין דאיתא נטל את הראשונים
ואת השניים חוץ לפרק וחזרו לידו טמאה הרי דחוץ לפרק אין השניים מטהרין את
הראשונים שבאו בטומאתם מן הפרק חוץ לפרק ודוקא כשבאו השניים חוץ לפרק
ולא הראשונים הוא דאין חשש דהרי השניים טהורים על היד ולא באו ממקום טומאה
וחוץ לפרק לא מטמא ולא מטהר ע"ז כ' רבינו דעל רש"י ז"ל לא קשה זה דהוא
גורס במתניתין נטל את הראשונים חוץ לפרק ואת השניים עד הפרק וחזרו ליד
טמאה ומפרש הא דאיתא מטמאות ומטהרות עד הפרק הכי עד הפרק היינו שהיה
מכוין ליטול את שניהם עד הפרק וה"ה אם מכוין ליטול שניהם אף חוץ לפרק רק
דמסתמא עד הפרק נוטל כמספקו ודעת הר"ש והרמב"ם כהר"ש [הגה ברמב"ם
איתא מיהו כלשון הברייתא ז"ל בפ"ו מהל' ברכות הל"ו מים הראשונים צריך שיגביה
ידיו למעלה עד שלא ילאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו הה"י ומאי דפשיטא ליה
לרבינו דהרמב"ם ס"ל כהר"ש הוא משום דהלא הרמב"ם ס"ל דבנט"י לחולין א"צ כלל
מים שניים רק לתרומה · וא"כ הלא המים הראשונים חשובים להרמב"ם כמו מים
ראשונים ושניים ביחד לדעת הפוסקים המצריכים ראשונים ושניים ואפ"ה חשש שמא
יחזרו המים ויטמאו ממילא מוכח דלדעת הפוסקים דס"ל דצריך ראשונים ושניים
אפילו בהלכו שניהם חוץ לפרק וחזרו מטמאין היד · אמנם לפענ"ד הרמב"ם גופא ע"כ
ס"ל כהרשב"א שמביא · רבינו דאין החשש שמא ילאו המים מן הפרק חוץ לפרק אלא
שמא בשעת נטילה ילכו המים גם חוץ לפרק ויטמאו שם ואחר כך יחזרו לידים
הלא כיון דהרמב"ם סבירא ליה דאין צריך כלל מים שניים וא"כ מים הראשונים
לא נטמאו כלל בהידים ואמאי כשיחזרו חוץ לפרק יחזרו ויטמאו אלא חוץ לפרק
אין נטמאין וביד גם כן לא נטמא א"ו דסבירא ליה כהרשב"א דהחשש דהמים נטמא
חוץ לפרק ודוקא תוך הפרק דיש שם מלות נט"י שם אין המים נטמאים משא"כ חוץ
לפרק שם נטמאו ולא נטהרו וע' רמב"ם פי"א מהל' מקואות הל"ד שכ' הידים מתטמאות
ומתטהרות עד הפרק כילד נטל הראשונים עד הפרק ונטל השניים בחוץ לפרק וחזרו
לידים הרי ידיו טהורות שהרי מים שניות טהורים הן נטל הראשונים והשניים חוץ
לפרק וחזרו נטמאות ידיו שהמים הראשונים שחוץ לפרק נטמאו מחמת ידיו ואין המים
השניים כלל מטהרין מים שחוץ לפרק כו' וזהו כהר"ש אך דשם מיירי לתרומה וי"ל
דבריו גם כהרשב"א רק דזה קשיא לפמ"ש הכ"מ בפ"ו דברכות דס"ל להרמב"ם
כהרי"ף דפרק לחולין ולתרומה ולקו"ר הכל עד הזרוע א"כ שוב א"א כלל לומר דס"ל
כהרשב"א דנטמאו חוץ לפרק אם לא דס"ל כהערוך ול"ע] והרשב"א ס"ל דהחשש הוא
דאותן המים שהולכין בשעת נטילה חוץ לידים שא"צ שם ליטול לחולין ותו"מ מקרא שם
ידים לענין שם טומאת ידים ונטמאו שם המים ויחזרו ויטמאו את"י וס"ל דמתניתין
דקתני הידים מטמאות ומטהרות עד הפרק ס"ל כברייתא דחולין ק"ז נט"י לחולין עד
הפרק [היינו חבור האצבעות לגב היד] ולתרומה עד הפרק [היינו חבור היד והזרוע]
וא"כ לענין שמקרא יד בטומאת ידים שניות הוא עד הזרוע וחיוב דנטילה לחולין הוא
עד גב היד ועד שם מטהרות ומטמאות אבל לאלן עד הזרוע מטמאות אבל לא
מטהרות ולהכי חיישינן שמא המים שנשפכו שמה יחזרו ליד ויטמאו וא"כ לדידן דקיי"ל
לתרומה ולחולין נט"י בפרק אחד כשמואל לחומרא ממילא דליכא החשש דהלא
עד הזרוע המים הראשונים מטמאים והשניים מטהרין וחוץ לפרק דהיינו בזרוע לא
נטמאו המים כלל ומש"ה לא הביא השו"ע כלל שצריך להגביה ידיו משא"כ לרש"י
והר"ש דס"ל החשש שמא יגלו המים מן הידים לשם וזה אף אם צריך נט"י עד סוף
כף היד עד הזרוע איכא נ"כ החשש שמא ילאו המים הראשונים מן היד לזרוע ושם
נטמאו מן הידים ולא נטהרו דהמים השניים לא באו חוץ לפרק לשיטת רש"י ולשיטת
הר"ש אינם מטהרין כלל חוץ לפרק וכשישפיל ידיו יחזרו משם להידים ויטמאו והערוך ס"ל
כשיטת הרשב"א הנ"ל דהחשש שמא בשעת נטילה ישפכו שמה וס"ל דגם הזרוע נ"כ
מטמא את המים ותשוב יד להיות שניים וא"כ גם לדידן דקיי"ל נט"י עד סוף כף היד
מ"מ צריך להגביה דחיישינן שמא נשפך מים בשעת נטילה על הזרוע וכשהשפיל ידיו
יגלו המים על היד ויטמאו · והקשה מהרו"א לגירסת רש"י והר"ש דהחשש שמא
אחר